

РЕШЕНИЕ

№ 920

гр. София, 22.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 2-РИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на двадесет и пети май през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Иво Дачев

Членове: Мария Георгиева
Асен Воденичаров

при участието на секретаря Росица Й. Вьонг
като разгледа докладваното от Асен Воденичаров Въззивно гражданско дело
№ 20211000503789 по описа за 2021 година

Производството е по чл. 258 и сл. ГПК.

С решение № 265837 от 21.09.2021 год., постановено по гр.д.№ 5478/2020 год. по описа на Софийски градски съд, I-13 състав са уважени частично предявени от В. Н. П. и А. Г. Х. против В. С. С. искове с правно основание чл.45 от ЗЗД за сумата от по 8 000 лева за всеки от тях, представляващи обезщетение за неимуществени вреди от клевета, разпространена на *** год. в предаването „Сутрешен блок“ на БНТ, заедно със законната лихва върху главниците, считано от *** год. до окончателното изплащане, като исковете са отхвърлени до пълните размери от по 25 001 лева.

Решението е обжалвано от ответника В. С. С. в осъдителната част, като се правят оплаквания за неправилно приетия от съда факт досежно наличието на фактическия състав на непозволеното увреждане. Твърди, че не е изричал фразата „корумпираните“ по адрес на ишците. Оспорва присъденото обезщетение, което намира за прекомерно високо, а отделно от това недължимо, тъй като ишците са премълчали, станала им известна информация за извършени престъпления. Моли решението да бъде отменено, а исковата претенция да бъде отхвърлена.

Въззиваемите В. Н. П. и А. Г. Х., чрез процесуален представител депозират отговор с който оспорват наведените по жалбата доводи, като неоснователни и молят да потвърждаване на решението.

Жалбата е подадена в срока по чл.259, ал.1 от ГПК срещу подлежащ на обжалване съдебен

акт от страна в производството, имаща право на жалба, поради което е процесуално допустима. Разгледана по същество е неоснователна.

Софийският апелативен съд, след като обсъди доводите на страните и доказателствата по делото намира следното:

Пред първоинстанционният съд с исковата молба са предявени от В. Н. П. и А. Г. Х. против В. С. С. субективно съединени иски с правно основание чл.45 от ЗЗД за заплащане на сумата от по 25 001 лева за всеки от тях, представляваща обезщетение за неимуществени вреди вследствие на деликт, извършен на *** год. Твърди се, че на посочената дата, в предаването „Сутрешен блок“ по БНТ е участвал ответникът /председател на политическа партия и към онзи момент зам. председател на Народното събрание/, като след споделяне на възгледите си по политики, е засегнал и въпросите за корупцията в страната и чужбина. В изложението си по последната тема ответникът изказвайки вижданията си относно наличието на корупция в журналистическото съсловие е бил запитан от водещата дали знае за корумпиран журналист в България, на който въпрос ответника е отговорил с думите „Ама наистина ли не знаете“ и последвало „Ето ви го един А.Х., ето ви го един В.П.. Какви са тези, на които им е казано на 15 декември цялата история на Н. за престъпната схема на Б. с ощетяване на държавата със стотици милиони, и те са си мълчали!? Аз бих пратил прокуратурата при тях, да ги разпита“, а също и „Има закон, има Наказателен кодекс. Всеки, който знае за престъпление е длъжен да докладва на съответните институции. Защо не са го направили?“. Твърдят, че ответникът е повторил горните обвинения в последващи негови публични изявления пред други медии, като са посочени „коментар“ от същата дата /*** г./ пред сайта „ПИК“, при участие в публицистично предаване „Плюс-минус“ по Нова ТВ от *** г., в публично изявление в Народното събрание на *** г., в интервю пред „ПИК ТВ“ от *** г. и на страницата на сайта на „ПИК“ от *** г. Тези изяви на В.С. са гледани и четени от множество лица – зрители или читатели, пряко или на запис и според ищите осъществяват съставите на обида /казване и извършване на нещо унижително за честта и достойнството - по смисъла на чл.146 НК - всички фактически твърдения за прояви на корупция като крайно осъдително поведение в актуалната правна и обществена среда/ и клевета /разгласяване на позорно обстоятелство и приписване на престъпление - чл.147 НК/. Твърдят още, че с цитираните изрази ответникът умишлено и преднамерено ги е увредил, като им е нанесъл неимуществени вреди изразяващи се в отрицателни последици върху личността, честта, включително професионалната им дейност, тъй като и двамата са водещи и разпознаваеми журналисти в национална електронна медия и за тях, като водещ на публицистично предаване отразяващо актуалните събития в страната /вкл. и политическите такива/ и директор на редакция „Новини, актуални предавания и спорт“ в телевизия БТВ, е от изключителна важност доброто им име и безупречната професионална репутация.

Ответникът оспорва исковите, като твърди, че при публична му изява в процесното предаване, не е осъществен нито един от елементите на фактическия състав на непозволеното увреждане, които елементи съдебната практика е извела и посочила, а именно противоправно поведение, вреди, причинно-следствена връзка между

противоправното поведение и настъпилите вреди и вина. Твърди се, че в посоченото предаване не е обиждал и клеветил съзнателно, целенасочено и преднамерено ищците, както и че е изрекъл по повод на същите, че са „корумпирани телевизионни водещи“. Излага, че не е изричал по отношение на ищците каквито и да е фактически твърдения, а единствено своето лично оценъчно мнение по отношение на тях като се позовава на правото си на изразяване на лично мнение прогласено в чл.39-41 от КРБ и чл. 10 от ЕКЗПЧОС. Оспорва и размерът на претендираните обезщетения.

Софийският апелативен съд, в изпълнение на правомощията си по чл. 269 от ГПК, намира решението за валидно и допустимо. По очертания от оплакванията в жалбата предмет на въззивен контрол, свеждащ се до наличие на предпоставките за ангажиране деликтната отговорност на ответника и размерът на вредите, намира следното:

За да е налице непозволено увреждане, следва да са осъществени следните кумулативно дадени елементи от фактическия състав на чл.45, ал.1 от ЗЗД: противоправно деяние /действие или бездействие/, извършено виновно от ответника, претърпени вреди и причинно – следствена връзка между противоправното деяние и вредите.

Свободата на словото е прокламирана в чл.10, пар.1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи /КЗПЧОС/, според който всеки има право на свобода на изразяването на мнения; това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти. Ограниченията на свободата на словото са лимитативно изброени в чл.10, пар.2 от КЗПЧОС, според който свободата на словото, доколкото е съпроводена със задължения и отговорности, може да бъде обусловена от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието. Свободата на словото има своята регламентация и в чл.39 от Конституцията на РБ, който гласи: всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин, като това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другото.

Според разпоредбите на чл.10, пар.2 от КЗПЧОС, чл.39, ал.2, чл.40, ал.2 и чл.41, ал.2 от Конституцията на РБ свободата на словото не е абсолютна. Тя се разпростира до граници, преминаването на които засяга други основни човешки права и свободи, каквито са правата на лично достойнство, чест, добро име и неприкосновеност на личния и семеен живот. Колизията между свободата на словото и засягането чрез упражняването ѝ на правата и доброто име на гражданите чрез поставените граници в горепосочените правни норми може да бъде решена само след конкретна преценка по всеки отделен случай, при съпоставяне и намиране на справедливия баланс между правото на свободно изразяване на мнение, обществен интерес /правото на информираност на обществото/ и необходимостта от

защита на личните права на чест, достойнство и добро име. Разпоредбата на чл.10, пар.1 от КЗПЧОС не дава право да се разпространяват неверни факти, нито да се засяга достойнството на други лица, а осигурява свободната оценка на фактите и възможността тя да се отстоява. Рамките, до които се простира тази свобода, се определят от възможността да бъдат засегнати неоправдано честта и достойнството на гражданите. Допустимата критика по отношение на публичните личности и в частност на политиците и журналистите, е с по-широки граници - колкото по - известна е една личност, включително политик или журналист, толкова повече намеса в частноправната си сфера се налага да понася. Обществеността има право да бъде информирана за действията и постъпките на този, комуто се е доверила да представлява интересите ѝ и да го информира. Поради това политиците, още повече лидерите от тях, следва да понасят засиления интерес и да търпят повече укори, включително с надхвърлящи добрия тон изразни средства. В горепосочения смисъл са задължителните разрешения за справедливия баланс между свободата на словото и правото на лични чест, достойнство и добро име на политиците и видните общественици на ВКС, съдържащи се в постановените по реда на чл. 290 от ГПК: решение № 264 от 21.10.2013 г. по гр. д. № 2161/2013 г., ГК, III ГО на ВКС, решение № 85 от 23.03.2012 г. по гр. д. № 1486/2011 г., ГК, IV ГО на ВКС, решение № 86 от 29.01.2010 г. по гр. д. № 92/2009 г., ГК, III ГО на ВКС и решение № 404 от 13.07.2010 г. по гр. д. № 907/2009 г., ГК, III ГО на ВКС. Цитираната практика на ВКС по чл. 290 от ГПК е синхронизирана с практиката на Европейския съд по правата на човека /ЕСПЧ/ по чл.10 от КЗПЧОС, обективизирана в: решение от 08. 07. 1986г. по делото Лингенс срещу Австрия /Lingens v. Austria, A-103/; решение от 23. 05. 1991г. по делото Обершлик срещу Австрия /Oberschlick v.Austria, A-204/; решение от 20. 04. 2006г. по делото Р. срещу България; решение от 14. 02. 2008г. по делото Р. И. срещу България и др..

ЕСПЧ приема в своята практика, че свободата на словото като една от основите на демократичното общество се прилага не само към „информация“ или „идеи“, които се възприемат благосклонно или на които се гледа като на безвредни или с безразличие, но също и към такива, които засягат, шокират или смущават /дело Хендисайд срещу Обединеното кралство /Handyside v. the UNited Kingdom, A-24//. В решенията по делото Лингенс срещу Австрия /Lingens v. Austria, A-103/ и по делото Обершлик срещу Австрия /Oberschlick v.Austria, A-204/ е разгледан справедливия баланс между свободата на словото в контекста на правото на обществото да бъде информирано и защитата на репутацията на гражданите, както и границите на допустимата критика по отношение на политиците в това им качество, които са приети за по-широки, отколкото за частните лица. „За разлика от последните, политикът съзнателно и неизбежно се излага на близко наблюдение на всяка негова дума и действие, както от журналистите, така и от цялото общество. Следователно, той трябва да проявява по-висока степен на толерантност, особено когато сам прави публични изявления, допускащи критика.“ Същевременно е посочено, че чл.10, пар.2 от КЗЧПОС дава възможност за защита репутацията на другите, т.е. на всички, вкл. на политиците, дори когато те не действат като частни лица, като в тези случаи, изискванията за такава закрила трябва да се преценяват във връзка с интересите на откритата дискусия по

политически въпроси. Направено е разграничение между изразяване на фактически твърдения и оценки /мнения/, като е посочено, че докато съществуването на фактите може да бъде доказано, истинността на оценъчните съждения не се поддава на доказване и поставянето на изискване за доказване истинността на оценъчни съждения нарушава самата свобода на изразяване на мнение, която е съществен елемент на правото, гарантирано от чл.10 от КЗЧПОС.

В решението си от 14 февруари, 2008 г., по делото Р. И. срещу България, Пето отделение на ЕСПЧ посочва, че чл.10 от КЗЧПОС все пак не гарантира изцяло неограничена свобода на изразяване дори по отношение на печатното покритие на въпроси от особено обществено значение и политически фигури. Според пар.2 на чл.10, упражняването на тази свобода се придружава от „задължения и отговорности“, които придобиват значение, когато става въпрос за атака срещу репутацията на именити личности и подценяване „правата на други“.

В конкретния случай, с изказването си в предаването по БНТ, ответника е извършил клевета спрямо ищците, като е осъществил противоправно поведение изразяващо се в осъществяване на един от посочените състави на престъпление в НК, а именно този на чл.147, ал.1, предл.2-ро от НК и в частност изпълнителното деяние „препише престъпление“ корупция. Терминът корупция е легален и се съдържа в чл.3, ал.1 от ЗПКОНПИ и гласи, че „корупция по смисъла на този закон е налице, когато в резултат на заеманата висша публична длъжност лицето злоупотребява с власт, нарушава или не изпълнява служебни задължения с цел пряко или косвено извличане на неследваща се материална или нематериална облага за себе си или за други лица“ и по своя наказателен смисъл представлява престъпленията даване или взимане на подкуп прогласени в чл.301 и съответно чл. 304 от НК. Според съда преписването на въпросното престъпление е осъществено чрез няколко изказвания /отговори на въпроси и задаване на риторични такива/ на ответника, които в стилистическата, логическата и смисловата им свързаност и последователност недвусмислено сочат, че ищците А.Х. и В.П. са корумпирани, а причината за това е твърдението на ответника, че умишлено и преднамерено не са дали незабавно гласност и на практика са затаили сведения дадени им от трето лице, за извършени престъпления. За да достигне до този извод съдът анализира подробно записите, приложени по делото, въз основа на които е изготвена и техническата експертиза, от които се установи, че в разговора с водещата ответникът С. й задава риторичен въпрос: „Или смятате, че телевизионните водещи не са корумпирани?“. Следва отговора на водещата, че не знае за такива журналисти и въпроса, дали той знае, на който ответника отговаря дословно: „Ето Ви го един А.Х.. Вижте, със имена говоря. Ето Ви го един В.П.. Сега ме гледате и в погледа Ви говори „Ма що казвате имена на мои колеги?“. Внушението и смисъла на тези реплики от страна на ответника е, че има корумпирани журналисти и ако тя не знае за такива, той й казва, че такива са именно ищците по делото. С тези си изказвания ответникът е преписал престъпление на двамата журналисти изразяващо се в това, че срещу лична полза или облага умишлено не са дали гласност на подаден им от трето лице сигнал за извършвани престъпления и не са сезирали прокуратурата за тази информация.

От друга страна в производството не се събраха доказателства, а и няма наведени твърдения в такава насока, че ищците са признати за виновни за извършване на корупционни действия, за престъплението подкуп или за лично укривателство или да има висящи наказателни производства в тази връзка. В тази връзка, поради нарушаване на справедливия баланс между свободата на изразяване на мнение и правото на чест и достойнство в контекста на правото на обществото да бъде информирано по всички обществено значими въпроси, поведението на ответника в процесното предаване е в нарушение на чл.10, пар.2 от КЗЧПОС, чл.39, ал.2 и чл.32, ал.1 от Конституцията на РБ и поради това е противоправно.

Осъществени са и останалите елементи от фактическия състав на чл.45, ал. 1 от ЗЗД. Ищците са претърпели неимуществени вреди – болки и страдания от изказването на ответника, уронващи доброто им име в обществото и сред колегите, посочени при излагане на фактическата страна на казуса, които са в причинно – следствена връзка с противоправното поведение на ответника. Презумпцията за виновност на делинквента по чл.45, ал.2 от ЗЗД не е оборена от носещия тежестта за това ответник.

Обезщетението за неимуществени вреди при деликт се определя от съда по справедливост за всеки конкретен случай в съответствие с правилото на чл. 52 от ЗЗД и Постановление № 4 от 23.12.1968 г. на Пленума на ВС, при съобразяване със силата, продължителността и интензивността на търпяните болки и страданията, по – силни през първите дни след непозволеното увреждане; отражението им върху психиката на ищците; обстоятелството, че ищците се усещат с уронена репутация както сред журналистическата гилдия, така и в обществото, възлиза на сумата от по 8 000 лева за всеки от тях. За да обоснове този справедлив размер на обезщетение, съдът също така съобрази, че и двамата ищци са публични личности, журналисти, единия от които, Х. в процесния период е водил публицитично предаване в ефира на БТВ с ежедневно делнично присъствие пред екрана, а П. е бил директор на отдела „Новини, актуални предавания и спорт" в същата телевизия.

Поради съвпадане в изводите на двете инстанции решението на Софийския градски съд следва да се потвърди.

При този изход на спора пред въззивния съд, въззиваемите имат право на разноски, но такива не са поискани и съдът не следва да присъжда.

По изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 265837 от 21.09.2021 год., постановено по гр.д.№ 5478/2020 год. по описа на Софийски градски съд, I-13 състав.

Решението може да се обжалва при условията на чл. 280 от ГПК с касационна жалба в едномесечен срок от връчването му на страните пред ВКС.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____